

Sygn. akt II Ca 249/14

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (spr.)

Sędziowie: Sądu Okręgowego Anna Podolska – Kojtych

Sądu Okręgowego Tomasz Lebowa

Protokolant protokolant sądowy Katarzyna Szumiło

Po rozpoznaniu w dniu 7 maja 2014 roku w Lublinie

na posiedzeniu niejawnym sprawy z wniosku K. A.

z udziałem J. B. (1), A. B. (1), R. B., E. B. (1), J. B. (1), M. B., Z. G. i S. S.

o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku w sprawie I Ns 130/90 Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim

na skutek apelacji uczestnika J. B. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim z dnia 27 czerwca 2013 roku, sygn. akt I Ns 49/13

postanawia:

I. odrzucić apelację;

II. oddalić wnioski K. A. oraz R. B. o zasądzenie od uczestnika J. B. (1) kosztów postępowania za drugą instancję.

II Ca 249/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim oddalił wniosek K. A. o zmianę postanowienia tego Sądu z dnia 23 stycznia 1991 roku wydanego w sprawie I Ns 130/90 o stwierdzenie nabycia spadku po A. B. (2).

Apelację od tego postanowienia wniósł uczestnik J. B. (2), który zaskarżył je w całości i zarzucił:

1. nierozpoznanie istoty sprawy polegającą na całkowitym pominięciu w zaskarżonym postanowieniu stanowiska uczestnika postępowania J. B. (1), wnoszącego o zmianę postanowienia w przedmiocie nabycia spadku po A. B. (2), poprzez stwierdzenie, że prawa do spadku po zmarłej A. B. (2) na podstawie ustawy nabywają syn E. B. (2), córki K. A. i M. S. oraz syn J. B. (2) po 1/4 części każde z nich,

2. obrazę przepisów prawa procesowego, a mianowicie: art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. polegające na pominięciu w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia podstawy faktycznej oraz wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia w zakresie nieuwzględnienia wniosku uczestnika postępowania J. B. (1) o zmianę postanowienia w przedmiocie nabycia spadku po A. B. (2), poprzez stwierdzenie, że prawa do spadku po zmarłej A. B. (2) na podstawie ustawy nabywają syn E. B. (2), córki K. A. i M. S. oraz syn J. B. (2) po 1/4 części każde z nich;

3. art. 670 K. p. c. polegającego na jego niezastosowaniu, podczas gdy zgodnie z treścią powołanego artykułu Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą, a postępowanie o zmianę prawomocnego postanowienia stwierdzającego nabycie spadku jest w istocie swym postępowaniem o stwierdzenie nabycia spadku, w związku z czym mają tu zastosowanie wprost art. 669 - 678 K. p. c., a ściśle określenie żądania uczestników postępowania nie jest konieczne, gdyż sąd ma obowiązek orzec zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym, niezależnie od treści zgłoszonych wniosków.

Uczestnik wniósł o: zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku o zmianę postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po A. B. (2) wydanego przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim w dniu 23 stycznia 1991 r. w sprawie sygn. akt: I Ns 130/90, i stwierdzenie, że prawa do spadku po zmarłej A. B. (2) na podstawie ustawy nabyli syn E. B. (2), córki K. A. i M. S. oraz syn J. B. (2) po 1/4 części każde z nich; ewentualnie wniósł o: uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

Wnioskodawczyni K. A. oraz uczestniczka R. B. wniosły o oddalenie apelacji i zasądzenie od uczestnika kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestnika jako niedopuszczalna podlega odrzuceniu.

Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim oddalił wniosek K. A. o zmianę postanowienia tego Sądu w sprawie I Ns 130/90. W apelacji uczestnik J. B. (2) zaskarżając to postanowienie wprawdzie formułował zarzuty nierozpoznania istoty sprawy (polegające na pominięciu stanowiska uczestnika wnoszącego o zmianę postanowienia poprzez stwierdzenie, że prawa do spadku nabywają ...), czy naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (polegające na pominięciu podstawy faktycznej oraz wyjaśnieniu podstawy prawnej rozstrzygnięcia w zakresie nieuwzględnienia wniosku uczestnika J. B. (1)), ale w rzeczywistości jego apelacja sprowadza się do zarzutu nierozpoznania i nierozstrzygnięcia wniosku J. B. (1) o zmianę postanowienia. Wskazuje na to rozwinięcie zarzutów i wniosek apelacji o uwzględnienie jego wniosku.

Sąd Rejonowy, choć przytoczył pewne okoliczności, to istotnie nie odniósł się do zasadności tego wniosku ani w uzasadnieniu, ani w samym rozstrzygnięciu, w którym, jak już wskazano, odniósł się wyłącznie do wniosku K. A.. Tym samym apelacja J. B. (1) dotyczy braku rozstrzygnięcia o jego wniosku, czyli orzeczenia nieistniejącego.

Środek odwoławczy przysługuje stronie od orzeczenia istniejącego. Istnienie orzeczenia (sententia existens) jest założeniem środka odwoławczego. Orzeczenia nieistniejące nie podlegają zaskarżeniu, jako że prawnie nie istnieją, więc nie wywołują skutków prawnych i nie zachodzi potrzeba ich uchylenia lub zmiany. Wniesienie środka odwoławczego skierowanego przeciwko orzeczeniu nieistniejącemu podlega - jako niedopuszczalne - odrzuceniu. Dlatego też skoro Sąd Rejonowy nie podjął żadnej decyzji co do wniosku J. B. (1) (pomijając przy tym czy w ogóle powinien), to rozstrzygnięcie w tym zakresie nie istnieje i jego zaskarżenie jest niedopuszczalne, wobec czego apelacja uczestnika w tym zakresie podlegała na mocy art. 373 k.p.c. w zw. z art. 370 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odrzuceniu.

Można zwrócić uwagę, że Sąd Rejonowy nie miał podstaw do rozpoznawania wniosku J. B. (1) o zmianę postanowienia, gdyż taki wniosek - w znaczeniu wniosku inicjującego postępowanie nieprocesowe, który podlegałby rozstrzygnięciu nie został złożony. Uczestnik wyraził jedynie swoje stanowisko procesowe - że uznaje co do zasady wniosek K. A., przy czym wnosi o zmianę postanowienia przez stwierdzenie dziedziczenia po A. B. (2) z ustawy (k.31v, k.121). Sąd wydaje rozstrzygnięcia w postępowaniu nieprocesowym co do żądania zawartego we wniosku wszczynającym postępowanie (wyjątkowo także co do roszczeń zgłaszanych przez uczestników w toku postępowania, np. w zniesieniu współwłasności art. 618 k.p.c., podziale majątku - art. 567 k.p.c., czy dziale spadku - art. 686 k.p.c., co tu nie zachodzi), który winien być skutecznie wniesiony - na piśmie spełniającym określone wymogi formalne. Nie ulega wątpliwości, że z tego rodzaju pismem uczestnik nie wystąpił. Sąd winien w uzasadnieniu odnieść się także do zarzutów, wniosków i stanowisk nie tylko wnioskodawcy, ale też uczestników, jednakże tylko w takim zakresie w jakim było to niezbędne do rozstrzygnięcia.

Postępowanie o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku ma specyficzny charakter, zbliżony do wznowieniowego, co wiąże się z tym, że osoba żądająca zmiany postanowienia musi spełniać określone warunki z art. 679 k.p.c. (w ogóle nie być uczestnikiem postępowania, a jeśli była uczestnikiem powołać podstawę, której nie mogła powołać w poprzednim postępowaniu i złożyć wniosek w terminie rocznym od uzyskania tej możliwości). We wniosku zawierającym żądanie winny być przytoczone te okoliczności wskazujące na uprawnienie wnioskodawcy do występowania z żądaniem zmiany oraz okoliczności wskazujące na to, że spadek nabył kto inny. Sąd w takim postępowaniu w pierwszej kolejności analizuje okoliczności uzasadniające uprawnienie do żądania zmiany postanowienia. Dopiero gdy wniosek spełnia wymagania art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c. zachodzą podstawy do przeprowadzenia postępowania (i dowodów) w zakresie tego kto rzeczywiście jest spadkobiercą.

Skoro w niniejszym przypadku wnioskodawczyni K. A. nie spełniała tych wymagań z art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c. (nie zachodziły po jej stronie przesłanki do żądania zmiany), to brak było podstaw do analizy tego kto jest spadkobiercą, a wręcz jest to wyłączone. W takiej sytuacji następuje oddalenie wniosku. Nie ma powodu do przyjęcia, że Sąd winien zbadać czy wszyscy inni zainteresowani w tej sprawie nie spełniają wymagań do wystąpienia z żądaniem zmiany, skoro nie wystąpili z tego rodzaju formalnym wnioskiem.

Jeśli uczestnik J. B. (2) chce aby Sąd zmienił postanowienie z dnia 23 stycznia 1991 roku to winien wystąpić ze stosownym wnioskiem na piśmie inicjującym postępowanie nieprocesowe zawierającym takie żądanie z powołaniem się w pierwszej kolejności na okoliczności uzasadniające jego uprawnienie do domagania się zmiany postanowienia oraz dalsze okoliczności uzasadniające kto jest spadkobiercą.

Nie zmienia to faktu, że w niniejszej sprawie Sąd nie orzekł o wniosku J. B. (1) i nawet jeśli winien o tym orzec, a tego nie uczynił, to i tak apelacja dotycząca braku orzeczenia o wniosku – orzeczenia nieistniejącego podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Jeżeli chodzi o wnioski K. A. i R. B. o zasądzenie od skarżącego kosztów postępowania za drugą instancję, to Sąd Okręgowy uznał, że nie ma podstaw do odstąpienia od zasady z art. 520 § 1 k.p.c. w tym zakresie.

Skoro sama wnioskodawczyni domagała się zmiany postanowienia w sprawie I Ns 130/90, także R. B. przyłączyła się do tego wniosku, a wręcz reprezentowała takie samo stanowisko jak J. B. (2) (k. 83v), to trudno uznać, że ich interesy pozostają w sprzeczności, wobec czego § 2 i 3 art. 520 k.p.c. (w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.) nie miały zastosowania. Ponadto argumentacja przedstawiona przez pełnomocnika wnioskodawczyni i uczestniczki nie została uwzględniona i nie miała wpływu na rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego, gdyż apelacja podlegała odrzuceniu.

Dlatego też wnioski tych uczestników o zasądzenie od skarżącego kosztów postępowania za drugą instancję podlegały oddaleniu.